

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

45

ISSN 1211-7250

ISBN 80-86023-64-8

BRNO 2004

3001-

9395458

PŘEHLED VÝZKUMŮ 45

- Vydává: Archeologický ústav AV ČR Brno
Královopolská 147, 612 00 Brno
E-mail: infor@iabrno.cz
- Odpovědný redaktor: doc. PhDr. Jaroslav Tejral, DrSc.
- Redakce a příprava pro tisk: Ing. Petr Škrdla, PhD., Mgr. Balázs Komoróczy, PhDr. Lubomír Šebela, CSc.,
PhDr. Rudolf Procházka, CSc., PhDr. Jiří Doležel, Dana Gregorová, Alice Del
Maschio
- Na titulním listě: Jeskyně Švédův stůl. Foto Jiří A. Svoboda
- Tisk: Bekros
- Náklad: 400 ks

© 2004 by the Authors.

All rights reserved.

AÚ AV ČR Brno, Královopolská 147, 612 00

BRNO (k. ú. Horní Heršpice, okr. Brno-město)

Kšírova ulice. Doba halštatská (horákovská kultura) a laténská. Sídliště. Záchraný výzkum.

V měsících červen až srpen roku 2003 byl proveden záchraný archeologický výzkum při výstavbě servisního střediska firmy Carrier Transcold Česká republika v jižní části katastrálního území Horních Heršpic (viz kap. Doba bronzová).

Vrchol sídlištní aktivity na odkryté ploše spadá do starší doby železné, kdy areál osady zaujal celé temeno návěje sprásové hlíny. Předběžná analýza získaného movitého materiálu i superpozice jednotlivých objektů naznačují, že je zde patrně zastoupen celý vývoj horákovské kultury, hlavně však její mladý a pozdní stupeň. Nejpočetnější skupinu objektů představují zásobní jámy, jejichž výkopy po skončení své primární funkce sloužily obvykle k ukládání odpadu. Ve dvou případech se na dně těchto objektů našly celé psí kostry, které považujeme za pozůstatek určitého symbolického chování (pohřeb nebo oběť?). Uvedenou domněnku podporuje skutečnost, že k jednomu jedinci byl přiložen jeho oddělený (odsekнутý?) ocas. Na rozdíl od komponent doby bronzové se podařilo vedle zásobních jam a několika dalších sídlištních objektů většinou nepravidelného půdorysu prozkoumat také dvě zahloubené obdélníkové chaty, u nichž lze předpokládat nejen

obytnou, ale i výrobní funkci, jak dokládají nálezy ploché kamenné sekery, hliněných závaží tkalcovského stavu a hliněných nákončí měchů. Současně se zemnicemi byly nadále budovány i nadzemní kúlové stavby či lehčí přístřešky, po kterých se však vzhledem k vícefázovému osídlení zachovalo pouze množství kúlových jam bez rozpoznatelné struktury. Pozůstatkem určitého urbanistického členění vnitřního prostoru osady je mělký žlab vedený ve směru od severovýchodu k jihozápadu přes střední část plochy.

Důležitým poznatkem záchraného výzkumu je doložení kontinuity v ukládání, resp. pohazování lidských pozůstatků do sídlištních jam až do doby železné. Zmíněný jev byl považován za fenomén doby bronzové, zatímco v horákovském prostředí se takové anomálie zatím vyskytovaly pouze výjimečně (Brněnské Ivanovice: Čižmářová 1977; Chochol 1977; Rajhrad: Nekvasil 1977; Stloukal 1977). V Horních Heršpicích se podařilo objevit kostru jednoho dospělého jedince a tři děti ve třech sídlištních objektech, navíc v další jámě byla pod kumulací zvířecích kostí umístěna samotná lidská lebka.

Nepřerušené osídlení, trvající až do počátku doby laténské (LT A, snad počátek LT B), reprezentují vedle řídce rozmístěných zásobních jam zejména tři mělce zahloubené obdélníkové chaty, doplněné vždy o zásobní jámu ve dně. Získaný archeologický materiál zatím nedovoluje jednoznačně rozhodnout, zda se skutečně jedná o součást vnitřní konstrukce obydlí, jak je tomu u některých zemnic ze starší doby železné (Golec 2003, 24), nebo o následek vícefázového osídlení.

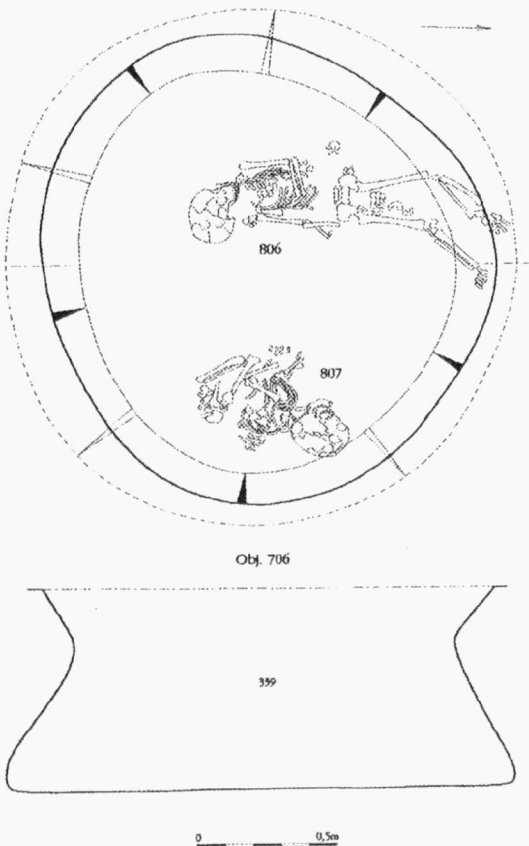
Jednotlivé zlomky keramických nádob nalezené ve výplních objektů z doby římské (srov. kap. Doba římská a stěhování národů) nepřímo dokládají lidské aktivity ještě ve střední době laténské.

Uvedené objekty doby železné představují patrně severovýchodní okraj rozsáhlého sídelního areálu, jehož jednotlivé části byly již dříve odkryty záchranými výzkumy realizovanými v okolí jižního úseku Kšírova ulice (Bálek 1999; Čižmářová – Geislerová 1990; Čižmářová – Horáková 1990; Geisler 2000; Týž 2002; Šedo 1995).

Michal Přichystal, ÚAPP Brno

Literatura

- Bálek, M. 1999: Brno – Horní Heršpice. Kšírova ul. 242, Horizont International spol. s r.o. Nálezová zpráva č. j. 93/99 uložena v archivu ÚAPP Brno.
- Čižmářová, J. 1977: Halštatské sídlištní objekty z Brněnských Ivanovic (okr. Brno-město). PV 1975, 33-34.
- Čižmářová, J. – Geislerová, K. 1990: Záchraný výzkum v Brně – Horních Heršpicích (okr. Brno-město). PV 1987, 89-90.
- Čižmářová, J. – Horáková, P. 1990: Rettungsgrabung der latenezeitlichen Siedlung in Brno – Horní Heršpice (Bez. Brno-město). PV 1987, 44.
- Geisler, M. 2000: Horní Heršpice (okr. Brno-město). PV 41 (1999), 135-136.
- Geisler, M. 2002: Horní Heršpice. Odstavné parkoviště fy Horizont, ul. Kšírova č. 242. Nálezová zpráva č. j. 251/02 uložena v archivu ÚAPP Brno.
- Golec, M. 2003: Těšetice-Kyjovice 6. Horákovská kultura v těšetickém mikroregionu. Brno.

Obr. 1. Brno – Kšírova ulice. Zásobní jáma horákovské kultury se dvěma dětskými skelety na dně. Brno – Kšírova Strasse. Vorratsgrube der Horákov-Kultur mit zwei Kinderskeletten auf dem Boden.

Chochol, J. 1977: Lidské kostrové pozůstatky z halštatského sídlištního objektu v Brněnských Ivanovicích (okr. Brno-město). PV 1975, 34.

Nekvasil, J. 1977: Další prozkoumaná část horákovského sídliště v Rajhradě (okr. Brno-venkov). PV 1975, 36.

Stloukal, M. 1977: Kostra z horákovské sídlištní jámy v Rajhradě (okr. Brno-venkov). PV 1975, 37.

Šedo, O. 1995: Brno – Horní Heršpice. Stavba velkoskladu ovoce a zeleniny Hortim a stavba kanalizace, Kšírova ul. Nálezová zpráva č. j. 79/95 uložená v archivu ÚAPP Brno.

Resumé

Brno (Kataster Horní Heršpice, Bez. Brno-město), Kšírova Str. Hallstattzeit (Horákov-Kultur), Laténezeit. Siedlung. Rettungsgrabung.

BUKOVANY (okr. Olomouc)

Intravilán – zahrada domu č.p. 6. Halštat, středověk, novověk. Sídliště. Záchranný výzkum.

Na konci března 2003 byl proveden výzkum rodinného domu č.p. 6. Lokalita se nalézá na mírném svahu, obráceném k JZ do inundace řeky Bystřice. Na ploše 17 x 12 m bylo prozkoumáno 49 sídlištních objektů datovaných do halštatu, mladohradištního období, středověku a novověku (viz kap. Středověk a novověk). Lokalitu lze identifikovat v mapě MZ 1:10 000, list 25-11-16, v souřadnicích Z s.č.:J s.č. 87 mm: 377 mm.

Halštatské období zde reprezentuje několik roztroušených klíčových jamek, větší nepravidelný objekt (obj. 44) a pozůstatky ohniště či pece (obj. 42).

Marek Kalábek, AC Olomouc

Resumé

Bukovany (Bez. Olomouc), Intravilan der Gemeinde. Hallstattzeit. Siedlung. Rettungsgrabung.

BUKOVANY (okr. Olomouc)

„Ohrady“. Doba halštatská, platěnická fáze KLPP. Sídliště. Záchranný výzkum.

Na polykulturní lokalitě (popis viz v kap. Neolit) byla doložena existence osídlení z období halštatu.

Jakub Vrána, AC Olomouc

Resumé

Bukovany (Bez. Olomouc), „Ohrady“. Hallstattzeit, Platěnice Phase der Kultur der Laustitzer Urnenfelder. Siedlung. Rettungsgrabung.

DOLNÍ DUBŇANY (okr. Znojmo)

„Krásné boroví“. Kultura horákovská. Sídliště. Záchranný výzkum.

V září roku 2003 bylo výkopem pro STL plynové potrubí, vedeným podél západního okraje silnice z Dolních

Dubňan do Tulešic, porušeno v poloze „Krásné boroví“ dosud neznámé pravěké sídliště. Polní trať „Krásné boroví“ se nachází v jihozápadním cípu katastrálního území, na jižním svahu návrší zvedajícího se po levé straně Tulešického potoka. Přesná poloha lokality rozkládající se v nadmořské výšce od 314 do 316 m, je na ZM ČR 1:10 000, listu 24-33-24 určena body o souřadnicích 97:293 a 98:297 mm od západní:jižní sekční čáry. Prozkoumány byly celkem tři sídlištní jámy, z nichž dvě bylo možné na základě nalezených zlomků keramických nádob datovat do období horákovské kultury.

„Nad Dobřínským potokem“. Kultura horákovská. Sídliště. Záchranný výzkum.

V září roku 2003 bylo výkopem pro STL plynové potrubí, vedeným paralelně se západním okrajem silnice z Dolních Dubňan do Jamolic, porušeno na svahu návrší zvedajícího se severně od Dobřínského potoka pravěké sídliště. Přesná poloha lokality, nacházející se v nadmořské výšce od 334 do 336 m, je na ZM ČR 1:10 000, listu 24-33-19, určena body o souřadnicích 260:101 a 263:102 mm od západní:jižní sekční čáry. Prozkoumány byly celkem 4 sídlištní objekty mělce zahloubené do zvětralého skalního podloží. Dva z nich bylo možné na základě nalezených zlomků keramických nádob datovat do období horákovské kultury. Patrně se jedná o pokračování sídlištního areálu, jehož část prokopal S. Tručka při opravě cesty do Jamolic v roce 1934 (nálezová zpráva č. j. 410/46 uložená v archivu AÚ AV ČR v Brně).

Michal Přichystal, ÚAPP Brno

Resumé

Dolní Dubňany (Bez. Znojmo). „Krásné boroví“. Horákov-Kultur. Siedlung. Rettungsgrabung.

Dolní Dubňany (Bez. Znojmo). „Nad Dobřínským potokem“. Horákov-Kultur. Siedlung. Rettungsgrabung.

HABROVANY (okr. Vyškov)

Vinohrady. Doba halštatská a latěnská. Sídliště. Záchranný výzkum.

V rámci záchranného archeologického výzkumu v obci Habrovany bylo zjištěno mocné kulturní souvrství, jehož součástí byla i kulturní vrstva a několik zahloubených objektů z doby halštatské (popis lokality viz kap. Doba bronzová, ostatní zastoupené kultury v kap. Eneolit). Materiál byl kulturně smíšený, obsahoval jak horákovské, tak platěnické prvky. K halštatskému horizontu osídlení patří kromě běžných odpadních a zásobních jam a jedné zemnice i pec prozkoumaná v severní části plochy. V kulturní vrstvě z doby halštatské byl mj. nalezen i železný hrot oštěpu. Nejmladší nálezy představují ojedinělé střípky latěnské keramiky pocházející z kulturní vrstvy ve východní části lokality.

Zuzana Baarová, M Vyškovska